

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ГРУЗИНСКИЙ ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
GEORGIAN TECHNICAL UNIVERSITY

საერთაშორისო სიმპოზიუმის

შრომები

საბუნებისმეტყველო და საინჟინრო დარგების
განვითარების ისტორიის საკითხებზე

ТРУДЫ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СИМПОЗИУМ

по вопросам истории развития естествознания и
инженерных отраслей

TRANSACTIONS

OF INTERNATIONAL SYMPOSIUM

on Problems of Development of Natural Sciences and
Engineering

თბილისი — ТБИЛИСИ — TBILISI

2000

შინაარსი
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS

პლენარული მოხსენებები:

Пленарные доклады:

გ. ჩაჩანიძე სწავლების ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარების ისტორია და დღევანდელი მდგომარეობა საქართველოში 8

ნ. ხაზარაძე, კ. თოფურია. ძველალმოსავლური წარმომავლობის ქართული ტექნიკური ტერმინოლოგიის ისტორიისათვის 22

მექანიკა-მათემატიკისა და ფიზიკის ისტორია

История механики, математика и физики

გ. ჩიმაკაძე. მეცნიერების ისტორიის განვითარება საქართველოში /მოკლე მიმოხილვა, მიძღვნილი პროფესორ ვ. პარკაძისადმი/ 28

ო. სურმანიძე. მათემატიკის განვითარება აჭარაში და საქართველოს უმაღლესი სასწავლებლების მათემატიკოსთა კონფერენციები 38

რ. ჩაგუნავა. ქართული ხელნაწერების ცნობები რიცხვების გაყოფის შესახებ 43

დ. დანელია, ზ. ანთელაძე. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის მასალათა გამძლეობისა და დრეკადობის თეორიის 49

ნ. დავითაშვილი, რ. გოგოძე. მექანიზმებისა და მანქანების თეორია ფუძემდებელი საქართველოში 51

რ. ცხედაძე, თ. ბაციკაძე. სამშენებლო მექანიკის განვითარების ისტორია სამშენებლო მექანიკის კათედრის მაგალითზე 53

A. Пирадов, Г. Иосебашвили. История развития методов механики разрушения применительно к расчету бетонных и железобетонных конструкций 60

Н. Амилахвари. История возникновения теории вероятности 64

ჯ. ჯინჯიხაძე. მაიას ტომების თვლის სისტემა თვლის განვითარების ზოგადი კანონზომიერების ფონზე 68

საერთაშორისო სიმპოზიუმი
საბუნებისმეტყველო და საინჟინრო დარგების
განვითარების ისტორიის საკითხებზე

პროგრამა - მოსაწვევი ბარათი

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СИМПОЗИУМ
по вопросам истории развития естествознания
и инженерных отраслей

Программа - Приглашительное письмо

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
on Problems of Development of Natural Sciences
and Engineering

Program – Invitational Symposium

თბილისი
Тбилиси
Tbilisi
15-18.06.2000

ბატონ/ქალბატონ ნესტორ აბილახვარს!

2000 წლის 15-18 ივნისს თბილისში, საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში ტარდება საერთაშორისო სიმპოზიუმი "საბუნებისმეტყველო და საინჟინრო დარგების განვითარების ისტორია".

ორგანიზატორები გიწვევთ მიიღოთ მონაწილეობა სიმპოზიუმის მუშაობაში.

მონაწილეთა რეგისტრაცია მოხდება საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ადმინისტრაციულ კორპუსში: თბილისი, მკოსტავას 77.

ორგანიზატორების მისამართი: 380075, თბილისი, მკოსტავას 77, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ადმინისტრაციული კორპუსი
თქვენი სარეგისტრაციო № _____

სიმპოზიუმის საორგანიზაციო კომიტეტი

თავმჯდომარე: რამაზ ხუროძე, სტუ-ს რექტორი, პროფესორი (თბილისი)

თანათავმჯდომარეები: რევაზ სტურუა, სტუ-ს პირველი პრორექტორი, პროფესორი (თბილისი)

რაულ თურმანიძე, სტუ-ს პრორექტორი სამეცნიერო დარგში, პროფესორი (თბილისი)

ბენო ბალაეძე, აკადემიკოსი, საქართველოს საბუნებისმეტყველო მეცნიერებისა და ტექნიკის ისტორიის საბჭოს თავმჯდომარე (თბილისი)

ანზორ ხელაშვილი, თსუ-ს პრორექტორი სამეცნიერო დარგში, პროფესორი (თბილისი)

თავმჯდომარის მოადგილეები:

პავლე ახათიანი, საქართველოს საბუნებისმეტყველო მეცნიერებისა და ტექნიკის ისტორიის საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე (თბილისი)

თამაზ ბაციკაძე, სტუ-ს პრორექტორი, პროფესორი (თბილისი)

გივი ცინცაძე, აკადემიკოსი, სტუ (თბილისი)

გურამ ჩაჩანიძე, პროფესორი, სტუ (თბილისი)

რაფიელ ჩიქოვანი, პროფესორი, სტუ (თბილისი)

სიმპოზიუმის სწავლული მდივანი:

გელა ყიფიანი, სტუ-ს სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების სამმართველოს უფროსი, პროფესორი (თბილისი)

საორგანიზაციო კომიტეტის წევრები:

ამილახვარი ნ., არეშიძე გ., ბერიძე დ., ბოლქვაძე ნ., ბოხუა თ., ბოჭორიძე ლ., ბუთანელი ა., ბურჭულაძე თ., ვალიშვილი ნ., ვარდაფხაძე მ., ვახოკიძე რ., გელაშვილი ნ., გორგიძე ი., გრიგოლიშვილი ა., დავითაია ვ., დავითაშვილი ნ., დანელია დ., ებანიძე თ., ეფრემიძე თ., ზარიძე გ., თოფურია ს., ინანიშვილი ლ., კოსაშვილი ნ., კოსტავა ა., კუციავა ნ., კუპრავა რ., ქურდაძე ლ., მაისურაძე ნ., მაისურაძე თ., მიქაძე ი., მგალობლიშვილი ლ., მიხაილოვი ბ., მუხაძე ლ., ნანობაშვილი ქ., ნებეურიძე ნ., საგინაძე ი., სალუქვაძე მ., სალუქვაძე რ., სარუხანიშვილი ა., სიღამონიძე შ., ხაზარაძე ნ., ცინცაძე მ., ცხეველაძე რ., შენგელია რ., ჩაგუნავა რ., ჩიმაკაძე გ., ჩიტაია გ., ჩხარტიშვილი თ., ჭავჭავანიძე ვ., ჯინჯიხაძე ჯ.

კონფერენციაზე იმუშავენ 5 სექცია და ორი ქვესექცია

სამცნო 1. მექანიკა-მათემატიკის და ფიზიკის ისტორია
თავმჯდომარეები: თოფურია ს., ბაციკაძე თ., ჩიქოვანი რ.
სწავლული მდივანი: კოსაშვილი ნ.

სამცნო 2. ტექნიკის ისტორია
თავმჯდომარეები: მგალობლიშვილი ღ., დავითაშვილი ნ.
სწავლული მდივანი: ამილახვარი ნ.

სამცნო 3. ქიმიისა და ქიმიური ტექნოლოგიის ისტორია
თავმჯდომარეები: ცინცაძე გ., ჩაგუნავა რ.
სწავლული მდივანი: ბოლქვაძე ნ.

სამცნო 4. სწავლების ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიები,
ისტორია და განვითარება
თავმჯდომარე: ჩანანიძე გ., იმნაძე ბ.
სწავლული მდივანი: ჩხარტიშვილი თ.

სამცნო 5. ფილოსოფიისა და კულტურის ისტორია
თავმჯდომარეები: მაისურაძე თ., მაისურაძე ნ.
სწავლული მდივანი: თოდაძე ხ.

კლენარული სხლომა

15 ივნისი, ხუთშაბათი დას. 11.00

მცირე სააქტო დარბაზი (სტუ-ს ადმინისტრაციული კორპუსი)

- 11.00 კონფერენციის გახსნა
შესავალი სიტყვა - პროფ. ხუროძე რ., სტუ-ს რექტორი,
პროფესორი (თბილისი)
- 11.30 სწავლების ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების გან-
ვითარების ისტორია და დღევანდელი მდგომარეობა
საქართველოში. - პროფ. ჩანანიძე გ. (სტუ, თბილისი)
- 12.00 მიკროელექტრონიკის ისტორია და მისი განვითარების
პერსპექტივები საქართველოში. - პროფ. ჩიქოვანი რ.
(სტუ, თბილისი)
- 12.30 ქალი და ქართული ეკლესია. - პროფ. ხაზარაძე ნ. (სტუ,
თბილისი)

სამცნოების მუშაობა

სამცნო 1

მექანიკა-მათემატიკისა და ფიზიკის ისტორია

15 ივნისი, ხუთშაბათი (საღამოს სხლომა - დას. 14.00)

მცირე სააქტო დარბაზი (სტუ-ს ადმინისტრაციული კორპუსი)

- 14.00 სურმანიძე ო. (სტუ, თბილისი) მათემატიკის განვითარება
აჭარაში და საქართველოს უმაღლესი სასწავლებლების
მათემატიკოსთა კონფერენციები
- 14.20 ჩიმაკაძე გ. (სტუ, თბილისი) - მეცნიერების ისტორიის
განვითარება საქართველოში.
- 14.40 ჩაგუნავა რ. (რ. აგლაძის სახ. არაორგანული ქიმიისა და
ელექტროქიმიის ინსტიტუტი, თბილისი) ქართული ხელ-
ნაწერების ცნობები რიცხვების გაყოფის შესახებ
- 15.00 ყოფიანი გ. ყოფიანი დ., მანაიძე გ. (სტუ, თბილისი) -
თხელკედლიანი სივრცითი სისტემების თეორიის განვი-
თარება საქართველოში
- 15.20 ჯაფარიძე გ. (სტუ, თბილისი) - ლიოსის და ლიოსებრ
გრუნტების გამაგრება-გაძლიერების არსი და მისი განვი-
თარების მოკლე მიმოხილვა
- 15.40 **Пирадов А.Б., Иосебашвили Г.З.** (Институт энергетики и
гидротехнических сооружений, ГТУ, Тбилиси) – История разви-
тия методов механики разрушения применительно к расчету бе-
тонных и железобетонных конструкций.
- 16.00 ცხველაძე ე., ბაციკაძე თ. (სტუ, თბილისი) - სამშენებლო
მექანიკის განვითარების ისტორია სამშენებლო მექანიკის
კათედრის მაგალითზე.
- 16.20 ასათიანი პ. (ფიზიკის ინსტიტუტი, თბილისი) - ფიზიკის
ისტორია და ინფორმაციული ანალიზის მეთოდოლოგიის
ზოგიერთი პრობლემები
- 16.40 **ამილახვარი ნ.** (სტუ, თბილისი) - ალბათობის თეორიის
წარმოშობის ისტორია
- 17.00 ჯინჯიხაძე ჯ. (სოხუმის უნივერსიტეტი, თბილისი) - მაიას
ტომების თვლის სისტემა თვლის განვითარების ზოგადი
კანონზომიერებების ფონზე
- 17.20 კვიციანი ტ. (სტუ, თბილისი) - მექანიკა, როგორც ფუნდა-
მენტური მეცნიერება, მისი როლი და ისტორია ზოგიერთი
საინჟინრო დისციპლინის განვითარებაში
- 17.40 ჯაბიძე გ. (სტუ, თბილისი) - კლასიკური დრეკადობის
თეორიის განვითარების ისტორია საქართველოში

სამშვიდობა II

ტექნიკის ისტორია

ქვესექცია I

16 ივნისი, პარასკევი (დილის სხდომა - დას. 10.00)

სტუ. მცირე სააქტო დარბაზი

- 10.00 ხუროძე რ., გოგუაძე ტ. (სტუ, თბილისი) - ახალი საინფორმაციო ტექნოლოგიები და თანამედროვე საზოგადოება
- 10.20 **Салах А.** (Сирия, Дамаско) – История развития исследовании многослойных конструкций дискретным заполнителем
- 10.40 **Райчик М., Райчик Я.** (Польша, честохого) - История развития композиционных конструкция Польши.
- 11.00 **Хуродзе Р., Гогоуадзе Т.** (ГТУ, Тбилиси) – История развития INTERNET-а
- 12.20 **Михайлов Б.** (Россия, Санкт-Петербург) – История кафедры конструкции из дерева и пластмасс СПбГАСУ
- 12.40 ჭიპაშვილი ო. (სტუ, თბილისი) - ისტორიული შენობების აღდგენა-რეკონსტრუქცია.
- 13.00 დავითაშვილი ნ., გოგოძე რ. (სტუ, თბილისი) - მექანიზმებისა და მანქანების თეორიის ფუძემდებელი საქართველოში
- 13.20 ლომთაძე ა., ხოშასურიძე კ. (სტუ, თბილისი) - კონტროლის მეთოდებისა და დიაგნოსტიკის განვითარება მანქანათმშენებლობაში
- 13.40 რაზმაძე ნ. (სტუ, თბილისი) - მაქლასტიფიცირებული დანამატების გამოყენების ისტორიული მიმოხილვა საშენი მასალების წარმოებაში

ქვესექცია II

16 ივნისი, პარასკევი (საღამოს სხდომა - დას: 15.00)

სტუ. მცირე სააქტო დარბაზი

- 15.00 ინანიშვილი გ., ბაძოშვილი თ. (საქართველოს არქეოლოგიური კვლევის ცენტრი; სტუ, თბილისი) - საქართველოში სამთო-მეტალურგიული წარმოების აღორძინების ისტორიისათვის (XVIII ს)

- 15.20 **Дадунашвили С., Дзаганя Н.** (ГТУ, Тбилиси) – Перспективы использования «Эффекта Кирлиан»
- 15.40 ბაციკაძე თ. (სტუ, თბილისი) - ჰერმეზის კოსმოლოგია
- 16.00 **Дадунашвили С., Дзаганя Н.** (ГТУ, Тбилиси) – К истории возникновения газоразрядной визуализации
- 16.20 დანელია დ., ანთელიძე ზ. (სტუ, თბილისი) - საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის მასალათა გამძლეობისა და დრეკადობის თეორიის კათედრა.
- 16.40 შგალობლიშვილი ღ. (საქ. მეცნ. აკად. თბილისი) - საქართველოში სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალის განვითარების ძირითადი ეტაპები
- 17.00 ხაზარაძე ნ., თოფურია კ. (სტუ, თბილისი) - ძველადგმოსავლური წარმომავლობის ქართული ტექნიკური ტერმინოლოგიის ისტორიისათვის
- 17.20 **ამილახვარი ნ., ტყეშელაშვილი ტ.** (სტუ, თბილისი) - პირველი-მეორე თაობის ეგპტების ალგორითმული და პროგრამული უზრუნველყოფის ისტორია
- 17.40 რატიანი ნ., ყიფიანი ხ. (სტუ, თბილისი) - საინჟინრო ფსიქოლოგიის განვითარება საქართველოში და მისი პერსპექტივები
- 18.00 კაპანაძე ა. (სტუ, თბილისი) - ბორჯომი, როგორც სატყვეო კომპლექსის და ბუნებათმცოდნეობის მეცნიერებათა განვითარების ცენტრი საქართველოსა და კავკასიაში
- 18.20 მაჭავარიანი ნ. (სტუ, თბილისი) - პროფესიული დაავადებების შესწავლის ისტორიული ეტაპები
- 18.40 მახოშვილი გ., ხუჯაძე დ., ხარშილაძე ვ. (სტუ, თბილისი) - რენესანსის, გოტიკის და სხვა ისტორიულ-არქიტექტურული სტილის გამოვლინება თანამედროვე საყოფაცხოვრებო მშენებლობაში